

**CENTRUL NAȚIONAL
DE EVALUARE
ȘI EXAMINARE**

**DIRECȚIA GENERALĂ
EDUCAȚIE ȘI ÎNVĂȚARE
PE TOT PARCURSUL VIEȚII**

**MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI**

**CONCURSUL PENTRU OCUPAREA POSTURILOR
DIDACTICE/ CATEDRELOR DECLARATE
VACANTE/ REZERVATE ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR**

**PROGRAMA
PENTRU**

**DISCIPLINA
GEOGRAFIE**

**-București-
2010**

A. NOTĂ DE PREZENTARE

Activitatea profesorului de geografie se concentrează pe formarea și dezvoltarea la elevi a unor competențe generale și specifice, corelate cu cele opt competențe cheie europene și pe formarea unui comportament civic și a deprinderilor de a învăța pe tot parcursul vieții.

Prezenta programă se adresează candidaților care se prezintă la concursul pentru ocuparea posturilor didactice/ catedrelor declarate vacante/ rezervate în învățământul preuniversitar, la disciplina GEOGRAFIE și care au absolvit facultăți de acest profil.

Competențele și conținuturile din programă sunt proiectate în conformitate cu abordarea curriculară sistemică în realizarea activităților didactice. Conținuturile programei oferă candidaților posibilitatea demonstrării nivelului de pregătire științifică, precum și a competențelor specifice funcției de cadru didactic.

B. COMPETENȚELE PROFESORULUI DE GEOGRAFIE

Competențele unui cadru didactic cu funcția de predare-învățare și aspirant la ocuparea unei catedre de geografie, prin concursul de titularizare sunt:

- cunoașterea și utilizarea conținuturilor științifice ale temelor cuprinse în programa de specialitate și de didactica specialității;
- utilizarea competentă a documentelor școlare reglatoare;
- aplicarea principiilor și a cunoștințelor de didactică generală și de metodică predării;
- raportarea conținuturilor științifice la competențele prevăzute în curriculumul școlar;
- structurarea conținuturilor în unități de învățare și transferarea lor în situații de cunoaștere și de aplicare;
- adecvarea strategiilor didactice la finalitățile asumate și la particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor;
- proiectarea și realizarea unui demers didactic trans-, inter- și multi-disciplinar;
- crearea unui climat educativ interactiv, de cooperare, stimulat, cu scopul creșterii eficienței rezultatelor activităților didactice;
- raportarea procesului de instruire la sistemul referențial presupus de domeniile de competențe – cheie europene;
- proiectarea și realizarea unei evaluări obiective a competențelor dobândite de elevi.

C. TEMATICA ȘTIINȚIFICĂ PENTRU DISCIPLINA GEOGRAFIE

I. GEOGRAFIE GENERALĂ

A. GEOGRAFIA FIZICĂ

1. Noțiuni de geografie matematică. Elemente ale reprezentărilor cartografice ale Pământului. Rețeaua cartografică: meridianele și paralele; latitudinea și longitudinea; scara grafică și scara numerică. Harta. Mișcările Pământului.

2. Meteorologie și climatologie. Atmosfera: compoziție și structura verticală. Fluxurile de energie și bilanțul radiativ. Masele de aer. Fronturile atmosferice. Ciclonii și anticiclonii. Factorii genetici ai climei: radiativi, dinamici, fizico-geografici și antropici. Temperatura, precipitațiile, vântul: caracteristici și repartiție. Tipurile de climă.

3. Hidrologie. Hidrosfera: Oceanele și mările: proprietăți fizice și chimice, dinamica apelor (valuri, marea, curenții), influența oceanelor asupra mediului continental. Râurile și fluviile: elementele caracteristice ale bazinului și ale rețelei hidrografice. Regimul scurgerii. Marile sisteme fluviatile ale Globului: Amazon, Mississippi, Nil, Congo, Chang Jiang (Yang Tze), Gange-Brahmaputra, Volga, Dunăre, Rhin. Tipuri genetice de lacuri și repartiția lor geografică.

4. Geomorfologie.

Relieful major al Terrei: continente și bazine oceanice.

Procese geomorfologice: dezagregarea, alterarea, gravitaționale (tasare, sufoziune, alunecări de teren, prăbușiri), spălarea în suprafață, torenți.

Versanții, clasificare, tipuri de evoluție: glacis, pediment, pediplenă, peneplenă.

Relieful creat de apele curgătoare: valea și elemente componente, meandre, piemonturi.

Relieful petrografic: pe calcare, argile, nisipuri, loess, gresii și conglomerate, granite.

Relieful structural: tabular, monoclinal, cutat, în blocuri (faliat).

Relieful vulcanic: de explozie, de acumulare, de eroziune (în formele vulcanice).

Relieful climatic: eolian, glaciatic (montan și de calotă) și periglaciatic.

Relieful litoral: procese, forme, tipuri de țărm.

5. Biogeografie.

Factorii ecologici (abiotici, biotici) și rolul lor în distribuția latitudinală și altitudinală a organismelor vii. Arealul biogeografic. Regionarea biogeografică. Principalele sisteme biogeografice ale Terrei.

6. Geografia solurilor

Componentele și proprietățile solului. Profilul de sol. Răspândirea geografică a solurilor pe Glob. Solul ca resursă naturală. Utilizarea și protecția solurilor.

7. Geografia mediului

Factorii geoecologici.

Tipuri de mediu și distribuția lor latitudinală (medii naturale, medii antropizate).

Surse de poluare și categorii de poluanți (poluare fizică, poluare chimică, poluare biologică). Măsurile de combatere a efectelor poluării. Protecția capitalului natural și conservarea biodiversității la nivel local și regional. Rezervații ale biosferei, parcuri naționale, rezervații naturale, monumente ale naturii.

B. GEOGRAFIA UMANĂ

1. Geografia populației și așezărilor umane. Evoluția numerică a populației; tipuri de evoluție demografică; diferențieri teritoriale. Mișcarea naturală: variația teritorială a principalelor componente. Mobilitatea teritorială a populației. Tipuri de migrații, cauzele și efectele lor. Structuri demografice (pe sexe, grupe de vârstă, medii, religii, etnii, rase, socio-economică). Răspândirea populației pe Glob. Factorii care condiționează repartitia și densitatea populației. Particularități ale repartitiei populației urbane și rurale. Forme de aglomerare umană (rurale și urbane). Clasificarea orașelor. Explozia urbană, metropolele, megalopolisurile.

2. Harta politică a lumii. Criterii de clasificare a statelor.

3. Geografia economică

3.1 Geografia industriei. Resursele energetice: petrolul, gazele naturale, cărbunii, minereurile radioactive, apele, energia solară, energia eoliană, energia geotermică. Minereuri feroase (de fier și mangan) și minereurile neferoase (cupru, bauxită, aur, argint): localizarea și valorificarea lor industrială. Resurse utilizate în industria chimică (sarea și sulful): localizare și valorificare. Industria energetică, siderurgia, metalurgia neferoasă, industria construcțiilor de mașini, chimică, lemnului, materialelor de construcții, ușoară și alimentară. Factori și forme de localizare a industriei. Marile concentrări industriale ale lumii.

3.2. Geografia agriculturii. Factorii dezvoltării agriculturii pe Glob. Limitele spațiului agrar. Tipuri de peisaje agrare. Repartitia geografică a principalelor culturi agricole.

3.3 Geografia circulației, turismului și schimburilor economice internaționale. Transporturile feroviare, rutiere, fluviale, maritime, aeriene și speciale. Marile porturi. Tipuri de turism. Regiuni și centre turistice importante pe Glob. Schimburi economice internaționale.

3.4. Dezvoltarea economică și echilibrul natural (conceptul de dezvoltare durabilă). Probleme ale globalizării economiei. Principalele regiuni de integrare economică.

II. GEOGRAFIA ROMÂNIEI

A. GEOGRAFIA FIZICĂ.

1. Evoluția paleogeografică.

2. Relieful. Munți, podișuri, dealuri și câmpii: caracteristici. Tipuri de relief: suprafețe de nivelare, piemonturi, terase, lunci; relieful glaciatic, relieful vulcanic, relieful petrografic, relieful structural, văi carpatice transversale. Procesele geomorfologice actuale.

3. Clima. Factorii genetici ai climei. Elementele climatice: temperatura; precipitațiile; vântul. Regionarea climatică a teritoriului României. Diferențieri climatice.

4. Hidrografia. Apele subterane. Configurația rețelei hidrografice și modul ei de organizare. Regimul scurgerii. Fluviul Dunărea (caracteristici hidrologice). Tipuri genetice de lacuri și repartiția lor teritorială. Marea Neagră.

5. Biogeografie.

Zonele și etajele de vegetație în România.

Regionarea biogeografică a României.

6. Solurile.

Zonalitatea, intrazonalitatea și azonalitatea. Solurile din România: clase, tipuri și răspândirea lor.

7. Geografia mediului.

Tipuri de medii în România.

Protecția și conservarea biodiversității în România. Parcurile naționale. Parcuri naționale: Retezat, Rodna, Porțile de Fier. Rezervația biosferei Delta Dunării.

B. GEOGRAFIA UMANĂ

1. Populația. Vechimea și continuitatea populației autohtone în spațiul carpato-danubian-pontic. Mișcarea naturală și migratorie a populației. Repartiția și densitatea populației. Structura populației.

2. Așezările omenești.

2.1. Așezările rurale. Tipologia satelor românești după poziție, mărime, fizionomie (forma, structura și textura vetrei), funcție și gradul de dispersie. Tendințe în evoluția satului românesc.

2.2. Așezările urbane. Răspândirea și tipologia orașelor. Probleme privind dezvoltarea urbană în România.

3. Economia. Resurse energetice: petrolul, gazele naturale, cărbunii, apele curgătoare. Resursele de minereu de fier, de minereuri neferoase și nemetalifere. Structura și răspândirea producției de energie electrică. Siderurgia, metalurgia neferoasă, industria construcțiilor de mașini, industria chimică, industria de prelucrare a lemnului, industria materialelor de construcție, ușoară și alimentară. Structura și răspândirea teritorială a industriei. Tipuri de transporturi și căi de comunicație. Fondul funciar și potențialul agricol. Zone de producție agricolă. Potențialul turistic natural și cultural-istoric al României. Regiuni și centre turistice. Comerțul.

C. GEOGRAFIA REGIONALĂ

1. Regionarea geografică a României

2. Caracterizarea complexă a unităților și a subunităților geografice de ordinul I și II. Carpații și depresiunile intracarpate, Depresiunea Colinară a Transilvaniei, Subcarpații (Subcarpații Moldovei, Subcarpații Curburii, Subcarpații Getici), Podișul Moldovei, Podișul Getic, Podișul Dobrogei, Podișul Mehedinți, Dealurile de Vest, Câmpia Română, Câmpia de Vest, Delta Dunării, Platforma continentală.

III. GEOGRAFIA CONTINENTELOR

1. Trăsături geografice ale continentelor (Europa, Asia, Africa, America de Nord și de Sud, Australia și Oceania).

2. Unități fizico-geografice: Câmpia Chinei de Est (Marea Câmpie Chineză), Câmpia Siberiei de Vest, Podișul Siberiei Centrale, Sistemul cordiliero-andin, Podișul Braziliei, Câmpia Amazonului, Munții Atlas, Podișul (Deșertul) Sahara, Sistemul Himalaya-Tibet, Podișul Tibet, Câmpia Est-Europeană, Alpii.

3. Caracterizarea geografică a unor țări: Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Franța, Germania, Italia, Federația Rusă, China, Japonia, India, SUA, Canada, Brazilia, Australia, Republica Africa de Sud.

IV. LUCRĂRI PRACTICE

Citirea și interpretarea hărților la scări diferite. Cunoașterea orizontului local prin cercetarea pe teren – organizarea cercetării, echipamente și mijloace necesare. Cartarea componentelor geografice: relief, hidrografie, soluri, vegetație, populație, așezări, unități industriale, căi de comunicație. Reprezentarea grafică și cartografică a datelor statistice și a informațiilor geografice.

D. BIBLIOGRAFIE PENTRU TEMATICA ȘTIINȚIFICĂ

1. Academia Română, Institutul de Geografie, *Geografia României*, (tratat), Volumul IV, *Regiunile pericarpatiche: Dealurile și Câmpia Banatului și Crișanei, Podișul Mehedinți, Subcarpații, Piemontul Getic, Podișul Moldovei*, Editura Academiei Române, București, 1992
2. Academia Română, Institutul de Geografie, *Geografia României*, (tratat), Volumul V, *Câmpia Română, Dunărea, Podișul Dobrogei, Litoralul românesc al Mării Negre, Platforma continentală*, Editura Academiei Române, București, 2005
3. Bălțeanu D. (coord.), *România. Spațiu, societate, mediu*, Editura Academiei, București, 2005
4. Bălțeanu D., Șerban M., *Modificările globale ale mediului*, Editura Coresi, București, 2005
5. Ciulache S., *Meteorologie și Climatologie*, Editura Universitară București, 2004
6. Cocean P., Alexe Rădița, *America*, Editura Transversal, Târgoviște, 2004
7. Cocean P., Filip S., *Geografia regională a României*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2008
8. Cocean P., *Geografie regională*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2010
9. Crețan R., *Geografia Europei*, Editura Art Press, Timișoara, 2006
10. Erdeli G., Braghină C., Frăsineanu D., *Geografia economică mondială*, Editura Fundației România de Măine, București, 2000
11. Erdeli G., Dumitrache Liliana, *Geografia populației mondiale*, Editura Universitară, București, Ediția a IV-a revăzută și actualizată, 2009
12. Erdeli G., Cucu V., *România. Populație. Așezări umane. Economie*, Editura Transversal, Târgoviște, 2005
13. Gâștescu P., Brețcan P., *Hidrologie continentală și Oceanografie*, Editura Transversal, Târgoviște, 2009
14. Grigore M., *Reprezentarea grafică și cartografică a formelor de relief*, Editura Academiei Române, București, 1979
15. Iașu C., Muntele I., *Geografia economică*, Editura Economică, București, 2002
16. Ielenicz M., Pătru Ileana-Georgeta, Ghincea Mioara, *Subcarpații României*, Editura Universitară, București, 2003
17. Ielenicz M., *Geomorfologie*, Editura Universitară, București, 2004
18. Ielenicz M., Pătru Ileana-Georgeta, *România. Geografie fizică*, vol. I, Editura Universitară București, 2005
19. Ielenicz M., *România. Geografie fizică*, vol. II, Editura Universitară București, 2007
20. Ielenicz M., *Podișurile și dealurile României*, Editura Universitară, București, 2009

21. Ielenicz M., *Geografie fizică generală cu elemente de cosmogonie*, Editura Universitară, București, 2010
22. Ielenicz M., *România, Carpații. Probleme generale*, Editura Universitară, București, 2010
23. Ilinca N., *Geografia așezărilor urbane*, Editura CD Press, Ediția a II-a, București, 2010
24. Ilinca N., *Geografia umană. Populația și așezările*, Editura CD Press, București, ediția III, 2009
25. Lupașcu Gh., Jigău Gh., Vârlan M., *Pedologie generală*, Editura Junimea, Iași, 1998
26. Lupașcu Angela, *Biogeografie*, Editura Fundației România de Măine, București, 2001
27. Marin I., Marin M., *Europa – geografie regională*, Editura Universitară, București, 2005
28. Marin M., Albu Anca, Lungu M., Pleșoianu Daniela, Marin I., *Geografia continentelor (Particularități regionale)*, Editura Universitară, București, 2008
29. Matei H., Neguț S., Nicolae I., *Enciclopedia statelor lumii*, Editura Meronia, București, 2008
30. Muntele I., Iașu C., *Geografia turismului*, Editura Sedcom Libris, Iași, 2003
31. Năstase A., Osaci Gabriela, *Topografie - Cartografie*, Editura Fundației România de Măine, București, 2001
32. Neguț S., *Geografia turismului*, Editura Meteor Press, București, 2003
33. Neguț S. coord., *Geografie economică mondială*, Editura Meteor Press, București, 2005
34. Pișota I., *Biogeografie*, Editura Universitară București, 2002
35. Popa V., *Australia. Geografie – turism*, Editura Universității din București, 2007
36. Posea G., *Geografia fizică a României*, Vol. I, Editura Fundației România de Măine, București, 2003
37. Posea G., *Geografia fizică a României*, Vol. II, Editura Fundației România de Măine, București, 2004
38. Posea G., *Geomorfologia României*, Editura Fundației România de Măine, București, 2005
39. Rusu E., *Geografia continentelor. Australia și Oceania*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1998
40. Rusu E., *Geografia continentelor. Africa*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2007
41. Surd V., *Geografia așezărilor omenești*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2003
42. Vespremeanu E., *Geografia Mării Negre*, Editura Universitară, București, 2005
43. Universitatea din București, Institutul de Geografie, *Geografia României*, volumul I, *Geografia fizică*, (tratat), Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1983
44. Universitatea din București, Institutul de Geografie, *Geografia României*, volumul III, *Carpații românești și Depresiunea Transilvaniei*, (tratat), Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1987
45. Sunt obligatorii conținuturile manualelor școlare pentru disciplina geografie, cuprinse în Catalogul manualelor școlare valabile în învățământul preuniversitar www.edu.ro

E. TEMATICA PENTRU METODICA PREDĂRII DISCIPLINEI GEOGRAFIE

1. Curriculum școlar

1.1. Curriculum-ul școlar, delimitări terminologice și conceptuale. Curriculum Național și Curriculum la Decizia Școlii. Terminologia specifică și elementele de conținut ale curriculum-ului școlar

1.2. Documente reglatoare: Planul-cadru, programele școlare. Manualele școlare

1.3. Dimensiuni și finalități educaționale ale geografiei

2. Metode și mijloace de învățământ

2.1. Metode de învățământ utilizate în predarea-învățarea geografiei

2.1.1. Noțiunea de metodă de predare-învățare. Funcțiile și taxonomia metodelor de predare-învățare

2.1.2. Metodele de instruire centrate pe acțiunea profesorului (povestirea, descrierea și explicația)

2.1.3. Metodele de instruire centrate pe activitatea elevilor (conversația, demonstrația, observarea, problematizarea, modelarea, utilizarea hărții în activitatea didactică, experimentarea, proiectul)

2.1.4. Metodele de instruire bazate pe acțiune (exercițiul, algoritmizarea, activitățile practice, jocul geografic)

2.1.5. Procedee și instrumente de lucru cu rol complementar în predarea-învățarea geografiei (munca cu manualul școlar, cartea, folosirea tablei și a caietului de notițe)

2.1.6. Utilizarea soft-ului AEL în predarea-învățarea geografiei

2.2. Mijloacele de învățământ utilizate în predarea-învățarea geografiei: funcții, clasificări și integrarea lor în actul didactic

2.3. Cabinetul de geografie; terenul geografic

3. Proiectarea și organizarea instruirii

3.1. Planificarea (proiectarea) anuală și semestrială

3.2. Proiectarea unităților de învățare

3.3. Lecția de geografie. Succesiunea evenimentelor instruirii într-o lecție de geografie

3.4. Cercul de geografie

3.5. Activitățile didactice extrașcolare

4. Proiectarea activității de predare-învățare a geografiei în condițiile formării competențelor

4.1. Sistemul de competențe al geografiei:

Domeniile de competențe – cheie europene

Competențele generale

Competențele specifice

4.2. Raportul dintre competențe, conținuturi și activitățile de învățare

4.3. Organizarea instruirii în viziunea formării competențelor

5. Evaluarea rezultatelor învățării.

5.1. Evaluarea – componentă a procesului de învățământ

5.2. Funcțiile evaluării

5.3. Tipuri de evaluare

5.4. Metode și procedee în evaluarea continuă

5.5. Tipuri de rezultate ale învățării

5.6. Metode și tehnici de evaluare a achizițiilor și rezultatelor învățării

5.7. Proceduri și instrumente de evaluare complementară

5.8. Tipuri și instrumente de examinare

5.9. Concursuri școlare și examene

F. BIBLIOGRAFIA PENTRU METODICA PREDĂRII GEOGRAFIEI

1. Ciolan, L. *Învățarea integrată – fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*. Iași: Editura Polirom, 2008
2. Dulamă Maria Eliza, *Metodologie didactică. Teorie și practică*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, Ediția II, 2008
3. Dulamă Maria Eliza, *Metodologii didactice activizante*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, Ediția II, 2008
4. Ilinca N., *Didactica geografiei*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, Ediția a II-a revizuită, 2008
5. Ilinca N., Mândruț O. (coord.), *Elemente de didactică aplicată a Geografiei*, Editura CD Press, București, 2006
6. Landsheere G., *Evaluarea continuă a elevilor și examenele*, E.D.P., București, 1975
7. Mândruț O., Apostol Gabriela, *Geografie – Curriculum școlar. Ghid metodologic*, Editura Corint, București, 1998
8. Mândruț O., *Competențele în învățarea geografiei – Ghid metodologic*, Editura Corint, București, 2010

9. MEC (CNC), *Curriculum Național pentru învățământul obligatoriu – cadru de referință*, Editura Corint, București, 1998
10. MEC (CNC), *Programele școlare de geografie pentru clasele IV-XII*, www.edu.ro
11. Negreț – Dobridor I., *Didactica nova*, Editura Aramis, București, 2001
12. Negreț – Dobridor I., *Teoria generală a curriculumului educațional*, Editura Polirom, Iași, 2008
13. Oprea Crenguța-Lăcrămioara, *Strategii didactice interactive*, Editura Didactică și Pedagogică R.A., București, 2007
14. Potolea D., Neacșu I., Iucu R., Pânișoară I.O. (coord.), *Pregătirea psihopedagogică*, Editura Polirom, Iași, 2008
15. Stan Liliana, Steva Eugenia, Dragu V., Vlasov D.V., *Elemente de didactica geografiei*, Editura Polirom, București, 2003
16. Stoica A. (coord.), *Evaluarea curentă și examenele. Ghid pentru profesori*, Editura Prognosis, București, 2001
17. Stoica A., *Evaluarea progresului școlar. De la teorie la practică*, Editura Humanitas Educațional, București, 2003
18. *** *Ghid de evaluare la geografie*, Editura Trithemus Media, București, 1999
19. *** *Ghid metodologic de aplicare a programei de geografie, clasele IV - VIII*, Editura Aramis, București, 2001
20. *** *Ghid metodologic pentru aplicarea programei școlare din aria curriculară Om și societate*, București, 2001

Autori

Steluța Dan – inspector pentru curriculum descentralizat și mentorat, ISJ Brăila

Nicolae Lazăr – profesor gr. I, metodist, CN „Vlaicu Vodă”, Curtea de Argeș, jud. Argeș

Octavian Mândruț – cercetător științific principal I, IȘE

Cristina Pârvu – consilier CNEE

Cătălina Șerban – inspector de specialitate ISM București